

federatie
sociaal-cultureel werk

Nota

Levensduurte en beleidsprioriteiten

Documentnummer: DRVB 622
Datum: 22 mei 2015

federatie sociaal-cultureel werk

FOV | federatie sociaal-cultureel werk
Gallaitstraat 86 bus 12 | 1030 Brussel | tel. 02 244 93 39 | fax 02 244 93 31
info@fov.be | www.fov.be

1. AMBITIE IN TIJDEN VAN BESPARINGEN

Het decreet op het sociaal-cultureel volwassenenwerk voorziet enkele mogelijkheden om, naast de gezondheidsindex, de enveloppe te laten stijgen. In onderstaande nota brengen we twee elementen onder de aandacht. We beschouwen deze twee decretale mechanismen immers niet als een geïsoleerd verhaal: we zien het als een tweeluik om enerzijds een besparingsverleden en anderzijds een toekomstig groeiscenario in beeld te brengen.

1.1 LEVENSDUURTE EN BELEIDSPRIORITEITEN: TWEE DECRETALE MECHANISMEN, ÉÉN VERHAAL

Dat de budgettaire situatie voor het sociaal-cultureel werk al geruime tijd niet rooskleurig is, daar is zowel het beleid als de sector zelf zich maar al te goed van bewust. In die omstandigheden is het des te belangrijker om de hefboomen die in het decreet zijn voorzien om de subsidie-enveloppes aan te passen in beeld te brengen: enerzijds om de geleden besparingen onder de aandacht te houden en anderzijds om positieve oplossingen naar voren te schuiven. Concreet gaat het om de stijging van de levensduurte en de beleidsprioriteiten.

De stijging van de levensduurte:

Alle sociaal-culturele organisaties ondervinden een steeds groter wordende kost, die niet wordt gevat door de gezondheidsindex. De enveloppesubsidie wordt telkens voor 5 jaar toegekend en houdt op geen enkele manier rekening met de jaarlijkse automatische toename van een aantal kosten. Het decreet op het sociaal-cultureel werk hanteert het begrip 'levensduurte' om aan de start van elke beleidsperiode aan deze kostenstijging tegemoet te komen.

De beleidsprioriteiten:

Het decreet bepaalt dat de sector beleidsprioriteiten voorlegt aan de Vlaamse minister van Cultuur. De verenigingen en gespecialiseerde vormingsinstellingen kunnen hier vervolgens naar eigen keuze op ingaan. De middelen hiervoor zijn beschikbaar vanaf 2017. Op die manier creëert het decreet een win-winsituatie: organisaties kunnen hun structurele enveloppe zien toenemen door mee te werken aan prioriteiten die de minister, in overleg met de sector, belangrijk vindt.

Hierover in dialoog gaan met de overheid, vinden we waardevol. Dat is een traditie die we met overtuiging in stand willen houden. Met deze nota zetten we de traditie verder om met de overheid naar een gedeeld kader te streven. Dat is ook de lijn die we de komende maanden willen aanhouden, wanneer we in gesprek gaan over het decreet op het sociaal-cultureel werk.

GEEN GEÏSOLEERD GEGEVEN

Het decreet bevat verschillende hefboomen om de subsidie-enveloppes van organisaties te bepalen. In deze nota gaat onze aandacht uit naar de levensduurte en de beleidsprioriteiten. Daarnaast bepaalt het decreet voor elke werksoort één of meerdere hefboomen om de subsidie-enveloppes te verhogen:

- Voor de verenigingen is er nog een experimentenregeling ingeschreven, die helaas slechts eenmaal in de praktijk is omgezet. Al vanaf 2011 werd dit hoofdstuk weggesaneerd. In ons sectormemorandum drongen we erop aan om dit opnieuw te activeren en uit te breiden naar andere werksoorten. Ook in het beleidskader "New Deal" herhaalden we dit;
- Voor de Vormingplus-centra geldt dat de decretaal voorziene subsidie van 1,50 euro per inwoner sinds 2011 slechts wordt toegepast aan 1,20 euro per inwoner. Bovendien wordt de subsidie-enveloppe elke beleidsperiode verfijnd op basis van veranderingen in het inwoneraantal in de regio;
- Voor de federaties van vormingsinstellingen en –diensten voor personen met een handicap kan de minister elke beleidsperiode, op basis van de geaggregeerde gegevens uit de evaluaties en de eigen beleidsintenties

van de minister. De groei van de federatie door aansluiting van nieuwe organisaties voor personen met een handicap kan hiertoe aanleiding geven, zo zegt het decreet;

- De sociaal-culturele bewegingen bevinden zich in volop in de procedure waarin de financiële behoeftelannen worden beoordeeld en geadviseerd door een externe commissie.

Daarnaast is er voor de bewegingen, verenigingen en gespecialiseerde vormingsinstellingen nog de mogelijkheid om elke beleidsperiode nieuwe organisaties te erkennen.

NAAR ADEM HAPPEN

In het onderdeel over de **levensduurte** brengen we in kaart welke middelen de sector de afgelopen jaren heeft gederfd en berekenen we tegelijkertijd wat de impact is op de sector wanneer er geen invulling wordt gegeven aan de mechanismen. We zijn het aan onszelf verplicht om daar met enige assertiviteit op te wijzen. Ook de meest recente besparingen bij de sociaal-culturele organisaties kwamen immers hard aan. De bewegingen werden terecht ontzien (na de forse ingrepen tot 30% in de vorige beleidsperiode), maar de besparing van 5,18% bij de andere werksoorten viel ons zwaar. Op een periode van amper 5 jaar tijd verloren verenigingen en landelijke vormingsinstellingen hierdoor al ruim 12% van hun sociaal-culturele subsidies. Voor vele etnisch-culturele federaties en de Vormingplus-centra betekent dit intussen al een besparing van ruim 35% ten opzichte van 2010. De cumulatie van besparingen (zowel in de tijd als in de bredere publieke en private samenleving), doet vele organisaties meer dan naar adem happen.

We zijn er ons van bewust dat het beleid deze dagen veel soortgelijke signalen krijgt, maar we kunnen en mogen niet anders dan duiding te geven bij de impact ervan op de concrete werking en ambities van onze organisaties. Zij zullen blijven knokken om hun ding te kunnen doen, zij zullen hun tienduizenden vrijwilligers niet in de steek laten. Maar het is en blijft moeilijk. Het lijkt ons belangrijk dat wij de beleidsmakers hierover concrete informatie kunnen geven.

AMBITIE TONEN, AMBITIE MAKEN

Naar goede FOV-traditie zitten we echter niet bij de pakken neer. Wij geloven dat ook een crisis kiemen van oplossingen in zich kan dragen. Met Veerkracht, Wascabi, de New Deal en heel wat andere initiatieven willen we als de FOV ook voortdurend inspiratie geven over (en zoeken naar) manieren om – zelfs in deze tijden - een ambitieus beleid te voeren voor de honderdduizenden sociaal-culturele engagementen in Vlaanderen en Brussel. In deze nota benutten we daartoe het luik over de beleidsprioriteiten. We kiezen er voor de beleidsprioriteiten in belangrijke mate te verbinden aan het New Deal-voorstel. Dit nieuwe beleidskader schreven we vanuit een sterke focus op de ambities in het Vlaamse regeerakkoord en kan rekenen op een grote mate van interesse en bijval binnen de sector en over de sector- en partijgrenzen heen.

De voorliggende nota kwam tot stand na intensief overleg met de sector en kent een sterk draagvlak. Voor ons is dit dus meer dan een verhaal over enkele bepalingen in het decreet. Voor ons is dit geen oefening in het ijle, ondanks de budgettaire beperkingen. Dit is een constructieve én kritische aanzet tot dialoog.

1.2 LEVENSDUURTE EN BELEIDSPRIORITEITEN: WAT ZEGT HET DECREET?

Het decreet voor het sociaal-cultureel volwassenenwerk gaat uit van beleidsperiodes: elke vijf jaar bepaalt de Vlaamse regering de enveloppen voor de volgende periode. We bevinden ons momenteel in zo'n scharnierjaar, want de volgende beleidsperiode gaat van start op 1 januari 2016.

Artikel 46 voorziet de wijze waarop een kredietstijging voor de sociaal-culturele sector van het volwassenenwerk mogelijk is:

*“De Vlaamse Regering kan de kredieten die per beleidsperiode voor de organisaties ter beschikking zijn, verhogen. Verantwoordingselementen hiervoor zijn de stijging van de **levensduurte**, de behoeften geformuleerd vanuit de sociaal-culturele sector en de **beleidsprioriteiten** van de Vlaamse Regering.”*

LEVENSDUURTE

Volgens het decreet worden de subsidie-enveloppen jaarlijks geïndexeerd. Deze index dekt echter niet alle kosten die het leven van organisaties duurder maken. Daarom introduceerde het Vlaams Parlement in 2008 het begrip 'levensduurte' in ons decreet.

Elke vijf jaar kan de Vlaamse Regering berekenen wat de automatische toename van de kosten gedurende de afgelopen vijf jaar betekende voor de organisaties. Vanuit deze berekening kan dan een budget worden toegevoegd om er voor te zorgen dat – zelfs bij een gelijkblijvende enveloppe – de organisaties niet steeds armer worden. De stijging van de levensduurte leidt immers tot een de facto vermindering van de overheidssubsidies voor organisaties die als werkgever de index wel moeten toepassen.

Deze decretale bepaling formaliseert gebruiken waarin bij de verantwoording van meervragen tijdens de begrotingsgesprekken rekening wordt gehouden met een stijging van de levensduurte. De stijging die verantwoord wordt door de toename van de levensduurte wordt procentueel verrekend in de vaststelling van de jaarlijkse individuele subsidie-enveloppe van de organisatie.

Als sectorfederatie blijven we ijveren voor de volledige uitvoering van de decretale bepalingen die van invloed zijn op de subsidie-enveloppe. Ondanks de besparingscontext, blijft het in beeld brengen van waar het decreet sociaal-culturele organisaties recht op geeft, legitiem. Net in budgettaire moeilijke tijden is een correcte uitvoering van de decretale bepalingen noodzakelijk.

BELEIDSPRIORITEITEN

Vóór 30 juni 2015 zal de minister van Cultuur de beleidsprioriteiten bekend maken. Deze prioriteiten worden vastgelegd in overleg met de sector. De sector stelt een verantwoordingsdocument op waarin de beleidsprioriteiten toegelicht worden. De uiteindelijke beleids-prioriteiten zullen de resultante zijn van dit verantwoordingsdocument en de keuzes die hierin door de overheid gemaakt worden. Deze prioriteiten zijn van toepassing gedurende 4 jaar.

Enkel de gespecialiseerde vormingsinstellingen en de verenigingen kunnen –weliswaar zonder verplichting- intekenen op de beleidsprioriteiten. Deze kunnen, indien nodig, werksoortelijk worden vastgelegd. In het voortgangsrapport 2015-2016 (in te dienen vóór 1 april 2016) moeten de organisaties hun intenties over de beleidsprioriteiten verduidelijken.

Organisaties die een negatieve eindevaluatie ontvingen, zijn uitgesloten van de beleidsprioriteiten. De organisaties die kenbaar maken in hun werking rekening te zullen houden met (één of meer van) de meegedeelde beleidsprioriteiten krijgen een forfaitaire (= op basis van het aantal begunstigden) verhoging van de individuele subsidie-enveloppe. Deze verhoging is het resterende deel van de kredietverhoging na de procentuele toekenning van de levensduurte. Het bedrag wordt gedeeld door het aantal organisaties dat zich inschrijft in de beleidsprioriteiten. Het exacte bedrag van deze verhoging is nog onbekend.

Een positieve evaluatie van de werking rond de beleidsprioriteiten en de algemene werking op het einde van de volgende beleidsperiode zorgt ervoor dat de extra middelen verbonden aan de prioriteiten structureel verworven worden en dat eventueel kan ingetekend worden op de nieuwe beleidsprioriteiten.

Meer informatie: artikel 46, de Memorie van Toelichting bij art. 6 en art. 26 van het decreet en art. 8 en 34 van het uitvoeringsbesluit

2. LEVENSDUURTE

We nemen de besparingen in de beleidsperiode niet mee in de berekening van de levensduurte, maar vinden het wel belangrijk om de besparingen waar onze sector tijdens de afgelopen jaren mee werd geconfronteerd op een rijtje te zetten.

2.1. BREDER BESPARINGSPERSPECTIEF BELEIDSPERIODE 2011-2015

Het sociaal-cultureel volwassenenwerk heeft de afgelopen jaren immers al een stevige bijdrage moeten leveren aan de besparingen. **Uit de cijfers blijkt dat het relatieve aandeel van Cultuur in de Vlaamse begroting is gedaald.** In 2013 werd 1,6 % van het geld van de Vlaamse Regering gebruikt voor Cultuur. Vóór de besparingen sinds 2009 was dit 1,9%. Het decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk tikte bescheiden aan voor 0,2% van de Vlaamse middelen. Sociaal-culturele organisaties verloren tijdens de vorige legislatuur tot één derde van hun middelen.

De beleidsperiode 2016 – 2021 is de derde beleidsperiode op rij die zal starten onder een slecht budgettair gesternte. Bij aanvang van de huidige beleidsperiode (2011 – 2015) bracht FOV een en ander in kaart¹. De historische achterstand terzijde gelaten, berekenden we dat voor een reguliere uitvoering van het decreet in de beleidsperiode 2011 – 2015 een bedrag van €11.540.000 nodig was. De berekening van de levensduurte (inclusief de impact van de vertekende startpositie en de subsidiederving in de periode 2004-2010: ca. €4.700.000 – zie nota levensduurte 2010) was hierbij inbegrepen. Aangezien we ons toen ook in een besparingsgolf bevonden, stopte de sector zelf voor minstens €8.400.000 aan ambities in de koelkast. We kwamen dus uit op **een redelijke en realistische verwachting van €1 tot 1,5 miljoen. En dat terwijl het decreet op dat moment, in 2011 dus, al bijna €1,5 miljoen minder waard was dan in het jaar 2005** (het eerste jaar waarin het decreet op kruissnelheid werd uitgevoerd).

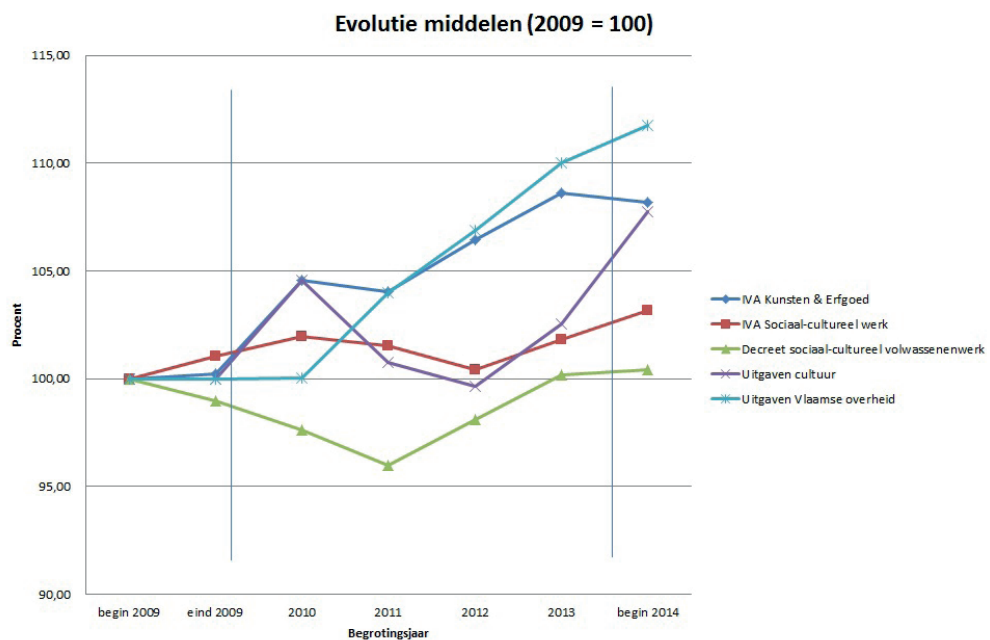
In de beleidsperiode 2011 - 2015 werd de sector bovendien met een reeks specifieke maatregelen geconfronteerd. Een greep:

- **het schrappen van de projectregeling bij de verenigingen;**
Deze maatregel werd in 2008 voor het eerst uitgevoerd en later in het decreet ingeschreven om er een duurzaam karakter aan te geven. Het budget voor deze maatregel – goed voor €500.000 - werd in 2011 verschoven naar de financiering van nieuwe verenigingen. Een verlies dus voor de reeds erkende organisaties.
- **geen uitvoering van levensduurte en beleidsprioriteiten;**
Toenmalig minister Schauvliege gaf bij het begin van de beleidsperiode 2011 – 2015 aan dat voor de uitvoering van beide decretale mechanismen geen budget beschikbaar was.
- **het schrappen van de opleidingscheques;**
De vergoedingen voor werknemers in het kader van de niet-arbeidsmarktgerichte vormingen vertegenwoordigde bij de inperking er van (2010) nog €650.000. Inmiddels zijn de mogelijkheden voor het sociaal-cultureel werk zeer sterk ingeperkt door opeenvolgende beslissingen van de Vlaamse Regering.
- **de ingreep bij de volkshogescholen;**
De subsidies voor de volkshogescholen werden voor de beleidsperiode 2011-2015 niet meer berekend op €1,50 per inwoner, maar wel €1,20. Dit betekende – na indexering – een bijkomende besparing van gemiddeld 25 %.
- **besparingen op steunpunt en sectorfederatie;**
Op steunpunt Socius werd €152.000 bespaard, bovenop de lineaire besparingen. In 2014 werd nog een bijkomende besparing van 6 % aangekondigd. Ook de FOV moet in 2015 maar liefst 20% van de middelen inleveren.

- **bijkomend tekort op de middelen voor de vormingsinstellingen;**
In het jaar 2011 bleken er onvoldoende middelen te zijn voorzien voor de vormingsinstellingen. Dit betekende een bijkomend verlies van €486.000 of 2,6 %.
- **een tekort aan middelen voor de bewegingen;**
Ook hier moest de minister vaststellen dat er onvoldoende middelen waren. Zo kon er €854.354 minder worden toegekend dan voorgesteld door de bevoegde adviescommissie.
- **daling provinciale middelen.**
Bij de overheveling van de provinciale middelen voor Cultuur door de Interne Staatshervorming werd 10 % bespaard.

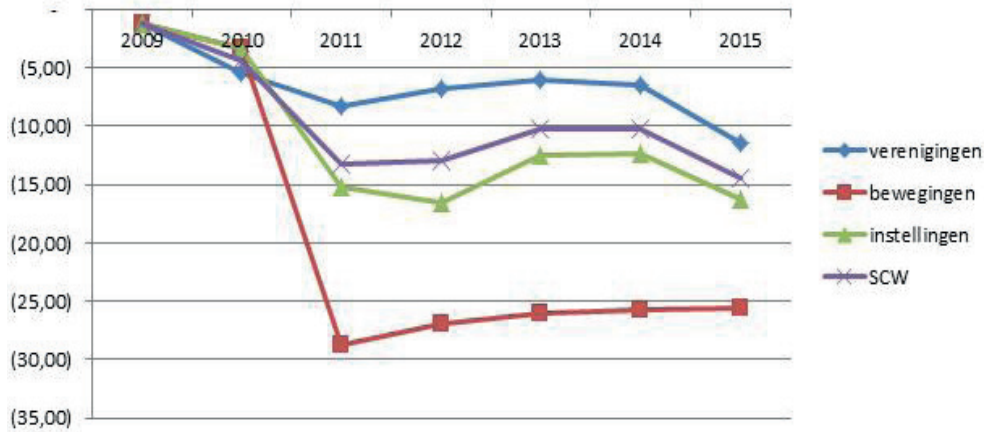
Uit onderstaande grafiek blijkt dat tijdens de afgelopen legislatuur (van eind 2009 tot begin 2014) het cultuurdomein er niet in slaagde gelijke tred te houden met de evolutie van de Vlaamse middelen.

Deze laatste namen toe met ongeveer 12%, terwijl de uitgaven voor Cultuur met ongeveer 8% groeiden, wat lager is dan de inflatie, die voor die periode 10,49% bedraagt. Elke evolutie die zich dus onder die 10,49% situeert, betekent een feitelijke verarming. **Voor het decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk was er begin 2014 evenveel geld als begin 2009, wat –rekening houdend met de inflatie– een verdamping van het budget met ruim 10% betekent.**

Onderstaande grafiek geeft een beeld van de impact van de besparingen op elke werkssoort.

Evolutie effecten kaasschaaf en gerichte besparingen

Het totale bedrag aan besparingen in de periode 2011-2015 is jaarlijks €7,2 miljoen. Via een bevraging bij onze lidorganisaties leerden we de concrete impact van al deze besparingen op de werking kennen.

ZO MIN MOGELIJK BESPAREN OP HET AANBOD

Organisaties deden er de afgelopen vier jaren alles aan om bij hun besparingen het aanbod, de publiekswerking en de afdelingsondersteuning zoveel mogelijk te vrijwaren. Zij gingen op de eerste plaats te rade bij zichzelf: 65% van de lidorganisaties sneed in de (interne) organisatiekosten, zoals drukwerk, kantooruitrusting, ICT,..., maar 60% bespaarde ook al op de personeelskosten. Een overgrote meerderheid van de organisaties (78%) koos er de afgelopen jaren bewust voor om niet op het aanbod te besparen.

GEVOLGEN VOOR TEWERKSTELLING

Bij de organisaties die personeelskosten moesten drukken, koos 77% er voor om niet meer te vervangen bij vertrek. 55% van de organisaties voerde maatregelen in die leidden tot deeltijds werk. Bijna de helft van de organisaties (47%) moest daarenboven de afgelopen jaren overgaan tot ontslag.

Bij steeds meer organisaties is het vlees dus van het bot. Zelfs in die mate dat de (ongeveer) 5% vermindering van de subsidies al onmiddellijk leidt tot een inkrimping van het personeelsbestand bij ruim de helft van de organisaties (53%). In onze sector verwacht 62% van de verenigingen het komende jaar te bezuinigen op personeel.

Ook uit de RSZ-cijfers die de werkgeversfederatie Sociare analyseerde blijkt dat het sociaal-cultureel volwassenenwerk sterk getroffen wordt. Voor het eerst in jaren daalde in 2014 de werkgelegenheid in de totale socioculturele sector met bijna 2%. Maar het sociaal-cultureel volwassenenwerk ziet al sinds 2009 ruim 4% van de jobs verdwijnen.

BESPARING TREFT OOK ECONOMIE

Het drukken van de interne organisatiekosten heeft ook heel wat "collateral damage": 68% van de organisaties deed de inkomsten van grafici, drukkers,... verminderen. Bijna een derde deed minder een beroep op externe consultancy. De helft zette een knip op de beugel voor de aankoop van kantoor materiaal. Ook voor de horeca en zaalverhuur hadden de besparingen effecten: een kleine helft van de organisaties bespaarde hier bewust op. Tot slot valt op dat bij een derde van de organisaties de uitgaven voor het bijwonen van studiedagen en andere vormingsinitiatieven onder het mes gingen.

2.2. GROEI VAN DE LEVENSDUURTE IN 2011-2015

2.2.1. TERUGBLIK: NOTA LEVENSDUURTE 2010

In 2010, aan de vooravond van de huidige beleidsperiode, becijferden we voor een eerste maal een realistisch bedrag voor het begrip levensduurte. Het resultaat gaten we in een nota (D rvb 466 – 21 mei 2010) die voorwerp was van gesprekken met administratie en kabinet. Hieruit bleek dat beiden zich konden vinden in zowel de elementen die we in rekening brachten als de becijfering ervan. Het werd echter snel duidelijk dat er geen budgettaire ruimte werd vrijgemaakt.

De optelsom van personeelskosten (anciënniteit, vrijwillige medewerkers, vervoerskosten, woon-werkverkeer) en energiekosten bracht ons toen op een totaalbedrag van **€1.638.183**

2.2.2. BEREKENING

Hieronder behandelen we enkele elementen die een realistisch beeld geven van de periode 2011-2015.

WELK AANDEEL BINNEN DE GEZONDHEIDSINDEX WERD NIET UITGEKEERD?

Voor de periode december 2011 – februari 2015 bedraagt **het verschil tussen de effectief uitgekeerde gezondheidsindex en de reële evolutie van de gezondheidsindex 6,53%**. De desindexering die de overheid doorvoerde, heeft een sterke negatieve impact op het budget van sociaal-culturele organisaties. Wanneer we het totaalplaatje bekijken lopen zij hierdoor een bedrag van **€3.048.000** mis.

ANCIËNNITEIT

Organisaties doen immers hun best om jongeren professionele kansen te bieden. Anderzijds is het ook belangrijk om expertise en ervaring te borgen in de organisatie. Werknemers hebben recht op anciënniteit. Dit wordt niet gedekt door de indexstijging.

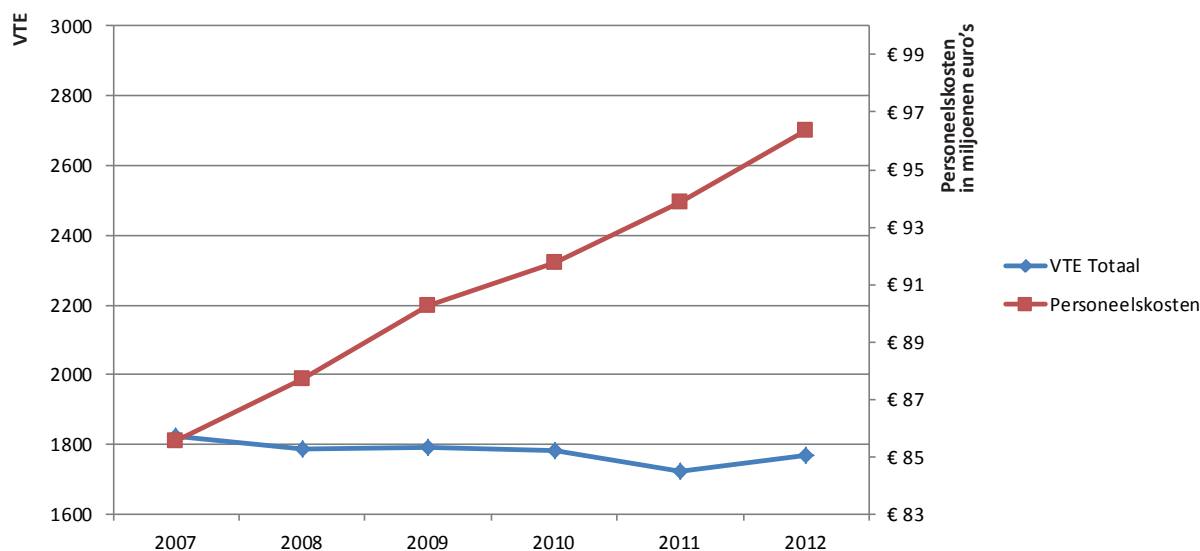
De conventionele loonevolutie bij een sociaal-culturele organisatie omvat enerzijds de evolutie van de basislonen (exclusief premies, gratificaties, ...) zoals vastgelegd in PC 329 en anderzijds de automatische invloed van inflatie op de loonevolutie via de koppeling van de lonen aan de gezondheidsindex. Leeftijd is een belangrijke factor in de loonbepaling. Ervaren personeel heeft immers een grotere 'marktwaarde'. Via leeftijds- en anciënniteitsbarema's wordt de factor leeftijd ingecalculleerd.²

Zoals in tal van andere sectoren en paritaire comités wordt ook in het sociaal-cultureel werk het loon verhoogd bij een hogere leeftijd en/of anciënniteit. Deze veroudering van het personeelsbestand betekent dat de kloof tussen de gemiddelde stijging van de conventionele en effectieve lonen toeneemt.

Een lange staat van dienst, betekent dus een belangrijke meerkost voor werkgevers. Inspanningen om mensen te binden aan de organisatie en langer aan het werk te houden, worden zo financieel zeer moeilijk haalbaar. Door de voortdurende desindexering en de baremieke stijgingen wordt de kloof tussen inkomsten uit subsidies en uitgaven voor tewerkstelling steeds groter. Deze situatie is op termijn onhoudbaar. Dat duidt onderstaande grafiek duidelijk aan.

Het aantal personeelsleden in de sector is de afgelopen jaren min of meer constant gebleven (lichte daling). De personeelskosten daarentegen zijn zeer sterk toegenomen. Dit is een spagaat die onhoudbaar is.

² Loondrift in België sinds de invoering van de loonnorm. Het verschil tussen de conventionele en effectieve brutolooevoluties sectoraal geanalyseerd, Sem Vandekerckhove, Caroline Vermandere & Guy Van Gyes, 2010.

De gemiddelde meerkost op het brutomaandloon voor een VTE na een periode van 5 jaar bedraagt, omwille van de baremieke aanpassingen, €292,82. Dit cijfer houdt rekening met de verschillende gangbare loonbarema's en een weging hierop van inhoudelijke (67 %) en ondersteunende medewerkers (33 %).

Dit betekent dat één personeelslid na 5 jaar gemiddeld €5.024,81 per jaar meer kost.

Voor een organisatie met 5 personeelsleden betekent dit na 5 jaar een meerkost van ruim €25.000. Uit de gegevens van Boekstaven blijkt dat de mediaan in onze sector op 10 personeelsleden ligt. Deze organisatie draagt elke vijf jaar nagenoeg de kost van een voltijdse equivalent (€50.248,08) om zijn personeelsaantal te kunnen handhaven.

Het meest recente cijfer (2013) geeft aan dat de sector in totaal zo'n 1.750 VTE tewerkstelt. Voor een beleidsperiode van vijf jaar betekent dit dus een meerkost op het brutomaandloon van € 512.436,75.

Op jaarbasis betekent dit dat de sector minimaal €8.793.414,70 op moet hoesten om op een periode van 5 jaar hetzelfde aantal personeelsleden aan te kunnen houden (berekening inclusief werkgeversbijdrage, een inschatting van vakantiegeld en eindejaarspremie en een bijstelling naar beneden omwille van het gemiddelde jaarlijks verloop van 12 % in onze sector).

Deze baremieke stijgingen worden via het systeem van subsidie-enveloppes niet verrekend en moeten dus integraal door de organisaties worden gedragen.

Zowel de federale als de Vlaamse overheid zijn van mening dat mensen langer aan het werk moeten blijven. Ook oudere mensen worden aangespoord de arbeidsmarkt niet te snel te verlaten. Overheden willen daar op inzetten door eigen beleid en door werkgevers te stimuleren oudere werknemers langer in dienst te houden. Zoals uit bovenstaande grafiek duidelijk blijkt, brengt dit echter een enorme meerkost met zich mee voor de sector sociaal-cultureel werk. Het niet uitbetalen van de levensduurte staat dus in schril contrast met het tewerkstellingsbeleid.

WOON-WERKVERKEER EN VERVOERSKOSTEN

We berekenden eerder dat de gemiddelde kost voor woon-werkverkeer per VTE in 2009 €726,04 bedroeg. Deze gemiddelde kost is in de periode 2011 tot 2015 verder gestegen. Dat geldt voor abonnementen bij zowel de NMBS als De Lijn.

De prijzen van een abonnement bij de NMBS zijn over de afgelopen 5 jaar met 5% toegenomen.

Ook de prijzen bij De Lijn stegen. De prijs van een Omnipas – een abonnement voor 26 tot 64-jarigen – steeg de afgelopen 5 jaar met 13% - veel sterker dan de inflatie. Bovendien moet sinds 1 februari 2015 voor een lijnkaart 40% meer betaald worden en voor losse tickets maar liefst 50% (bron: TreinTramBus en Mobiel21).

Als we deze stijging toepassen op de gemiddelde kost in 2009 (€726,04) komen we op een bedrag tussen de €762,34 per VTE en €820,43 per VTE. Op het totale personeelsbestand (1750 VTE) betekent dit een **gemiddelde stijging van €65 per VTE, oftewel een totaal van €114.363.**

OVERIGE ELEMENTEN

De **prijzen voor gas en elektriciteit** zijn in de betreffende periode nagenoeg gelijk gebleven of zelfs licht gedaald en spelen in vergelijking met de jaren 2003-2010 dus veel minder mee.

Wanneer we kijken naar de stijgingen van **brandstoffen** (benzine 95, benzine 98, diesel en gasolie voor verwarming) komen we voor de periode 2011-2015 uit op een percentage van **2,36%**.

Tussen 2005 en 2013 steeg **de gemiddelde huurprijs met 8%**. Dit komt deels door indexering, maar er is meer aan de hand. Bij nieuwe contracten worden de prijzen vaak opgedreven. De prijs van huurpanden is gestegen, want ook de verkoopprijzen stegen. Er worden bovendien nieuwe investeringen gevraagd om kwaliteit te verbeteren (isolatie, milieunormen, brandveiligheid). *“De huurder heeft het de afgelopen flink lastiger gekregen, en dat kwam slechts gedeeltelijk door de indexering.”* (Bron: factchecker VRT)

2.2.3. SAMENVATTEND: DE INVULLING VAN HET BEGRIP “LEVENSDUURTE”

We zetten bovenstaande cijfers even op een rijtje:

• Aandeel binnen de gezondheidsindex dat niet werd uitgekeerd	€ 3.048.000
• Anciënniteit	€ 8.793.415
• Woon-werkverkeer	€ 114.363

Totaal € 11.955.778

3. BELEIDSPRIORITEITEN

3.1 INVULLING EN DRAAGVLAK

Net als voor de invulling van het begrip levensduurte, werkten we ook tijdens de vorige beleidsperiode aan een nota voor de beleidsprioriteiten.

De FOV stelde toen, na uitgebreid overleg met de achterban, aan de minister volgende prioriteiten voor:

- de strijd tegen de dualisering van de samenleving
- transitie naar duurzaamheid
- burgerschapsparticipatie vanuit het perspectief op meer cultureel pluralisme en meer democratie
- levenslang leren

Toenmalig minister Schauvliege koos er echter voor, gezien de moeilijke budgettaire situatie, geen beleidsprioriteiten te bepalen. In een brief van 13 juli 2010 verwoordde zij dit als volgt:

“De huidige budgettaire context en vooruitzichten op dit ogenblik laten geen enkele ruimte om de budgetten voor de volgende beleidsperiode te verhogen op basis van de voormelde verantwoordingselementen. In afwachting van betere budgettaire vooruitzichten besliste de minister dan ook om op dit ogenblik geen prioriteiten bekend te maken. Zodra zich een positiever budgettair perspectief aandient zullen de nodige initiatieven genomen worden om voor een passende kredietstijging te zorgen (...).”

In de praktijk kon ze deze ambitie echter niet inlossen.

Ook deze keer werden de gespecialiseerde vormingsinstellingen en de verenigingen via de FOV-werkgroepen sterk betrokken bij de keuze van de beleidsprioriteiten. Op basis van suggesties, geformuleerd door de twee werkgroepen en de FOV-staf worden de beleidsprioriteiten vastgelegd. Om het geheel overzichtelijk te houden, wordt gestreefd naar een beperkt aantal prioriteiten.

3.2. DE LINK MET DE NEW DEAL

Door de afschaffing van verschillende lokale decreten (denk aan het decreet lokaal-cultuurbeleid) zijn er vanuit Vlaanderen weinig tools om alsnog een beleid te voeren ter stimulering van het lokale weefsel. De beleidsprioriteiten binnen het decreet op het sociaal-cultureel volwassenwerk zijn een kans voor de minister om via de nationale organisaties accenten aan te brengen in het lokale beleid.

De nieuwe Vlaamse regering verwoordt in het cultuurhoofdstuk van het regeerakkoord de rol van onze sector als volgt:

“Het belang van sociaal-cultureel werk in Vlaanderen en Brussel kan niet onderschat worden. Verenigingen, bewegingen en vormingsinstellingen brengen mensen bij elkaar en werken op een actieve en creatieve manier aan gemeenschapsvorming en zelfontplooiing. Vrijwilligers hebben een cruciale plaats.”

Maar, zo lezen we verder:

*“de sector staat voor aanzienlijke uitdagingen. Het sociaal-cultureel werk moet zijn **voortrekkersrol als bruggebouwer** in de samenleving bevestigen. We houden rekening met de gewijzigde en zeer diverse vormen waarop de Vlamingen zich tegenwoordig maatschappelijk engageren en hun actuele vragen naar niet-formele educatie en vorming”. En dus is dit het beleidsperspectief waar de regering de volgende vijf jaar invulling aan wil geven: “We bieden actoren met landelijk karakter voldoende flexibiliteit om hierop in te spelen, bevestigen het belang van het efficiënt aanwenden van overheidsmiddelen en expliciteren de functies inzake vorming, opleiding en leernetwerken. **We versterken de sociaal-culturele sector**, zodat deze kan blijven zorgen voor ontmoeting, ontspanning, gemeenschapsvorming, zelfontplooiing, sociale innovatie en creatief denkvermogen”.*

Binnen het 'New Deal'-verhaal gaan we uit van de volgende ingrepen die nodig zijn om het lokale weefsel te versterken.

Focus op:

- Versterken en verbinden van lokale partners om te komen tot lokale oplossingen vanuit een WIN-WIN benadering;
- Lokale autonomie en vertrouwen;
- Verbinding over de sector-/themagrenzen heen;
- De keuze voor constructieve Vlaamse impulsen ter ondersteuning van een lokaal cultuurbeleid.

Het New Deal-beleidskader werkt op deze twee dimensies een aantal concrete voorstellen uit. In dat document situeert het luik van de beleidsprioriteiten zich in de pijler "het versterken van organisaties".

Via de nationale secretariaten van verenigingen en vormingsinstellingen wordt ingezet op de versterking van lokale groepen. De versterking van bestaande lokale groepen en het betrekken van nieuwe is cruciaal voor het verwezenlijken van een New Deal. Een bestuur dat taken wil organiseren in samenwerking met burgers heeft nood aan sterke en stabiele lokale groepen die voldoende draagkracht en vooral goesting hebben om nieuwe uitdagingen aan te gaan. Hiertoe is een goede ondersteuning van deze groepen van primordiaal belang. Professor Bestuurskunde en Publiek Management (Universiteit Gent) Bram Verschuere verwoordt het als volgt:

"Je kan de dienstverlening aan het vrijwillig initiatief laten, vanuit de redenering dat mensen zelf hun verantwoordelijkheid moeten nemen en vrijwillig taken opnemen die sociaal wenselijk zijn: mantelzorg, deelname aan buurtinformatienetwerken, leesouders in de klas enzovoort. Veel mensen doen dit met veel enthousiasme. Maar ook daar zijn grenzen aan, leert ons de theorie van het zogenaamd 'vrijwilligersfalen'. Die stelt dat vrijwilligers ondersteund moeten worden om hun taak ten volle te kunnen opnemen. Met andere woorden, verenigingen hebben een zekere mate van professionaliteit nodig om een werking uit te bouwen, ook als die op vrijwilligheid is gebaseerd. Vrijwilligerswerk kan pas bloeien wanneer er een minimaal professioneel ondersteund kader is. Centra voor Teleonthaal draaien op vrijwilligers, maar deze worden wel begeleid en opgeleid door professionele medewerkers." (De Redactie - 4 september 2014).

Het organiseren en effectief begeleiden van duizenden lokale groepen, het ondersteunen van nieuw initiatief, het zijn taken die nu al opgenomen worden door de sociaal-culturele verenigingen (door o.a. hun regionale medewerkers), maar het zijn ook taken die bijzonder veel arbeidstijd en middelen vragen. Middelen waarover heel wat verenigingen ondertussen niet meer beschikken. Eén van vele voorbeelden: de etnisch-culturele federaties kenden het laatste decennium een grote groei in lokale afdelingen. Het ontbreekt hen echter aan middelen voor de afdelingsondersteuning van al deze nieuwe organisaties.

Naast het werken aan nieuwe kansen, nieuwe behoeften, nieuwe groepen binnen het erkende verenigingsleven, groeien en bloeien er in Vlaanderen ook andere prachtige sociaal-culturele initiatieven, die niet allemaal aangesloten zijn bij een erkende sociaal culturele organisatie. Vaak mooie beloftevolle projecten die door de aard van hun werking sterk afhankelijk zijn van een lokale context, weinig doorgroeikansen krijgen en bovendien juridisch en verzekeringstechnisch onvoldoende beschermd zijn. Wij denken dat het sociaal-cultureel volwassenwerk vanuit haar expertise actief kan bijdragen tot het ondersteunen en inspireren van lokale niet-aangesloten groepen.

Naast het inzetten op bestaande en nieuwe groepen (zie voorgaande), werden ook volgende accenten in het kader van het 'New Deal'-beleid geformuleerd bij de beleidsprioriteiten.

- *Het empoweren van lokale burgers om hun stem te laten horen in het lokale debat.*
- *Het streven naar een inclusieve samenleving.*

Accent 3 ("*het empoweren van lokale burgers om hun stem te laten horen in het lokale debat*"), sluit nauw aan bij een beleidsprioriteit die door de verenigingen en vormingsinstellingen werd geformuleerd in de vorige beleidsperiode. We citeren uit de nota die destijds werd overgemaakt aan de minister:

Beleidsprioriteit 3: het sociaal-cultureel volwassenenwerk levert een bijdrage aan burgerschapsparticipatie vanuit het perspectief op meer cultureel pluralisme en meer democratie.

Actief burgerschap heeft betrekking op het opnemen van sociale verantwoordelijkheid, op de actieve bijdragen van burgers aan een democratische en cultureel pluralistische samenleving. Het is de capaciteit van individuen om een actieve rol in publieke zaken te spelen via formele en informele netwerken.

Van oudsher is het sociaal-cultureel volwassenenwerk een belangrijke actor geweest in het democratiseren van de samenleving door "*mensen een stem te geven*". Het activeren en empoweren van individuen en groepen is een rol van het sociaal-cultureel volwassenenwerk.

Democratie is nooit definitief verworven of af. Het blijft dan ook een permanente opgave voor het sociaal-cultureel volwassenenwerk om werk te maken van een verfijning van de democratie en mensen te stimuleren tot burgerschap. Burgerschap verwijst hierbij niet enkel naar rechten en plichten maar ook naar een sociale, culturele en economische roldimensie van de burger als lid van de maatschappij.

Tegelijkertijd is deze samenleving waar het sociaal-cultureel volwassenenwerk deel van uitmaakt sterk gewijzigd in zijn samenstelling. We leven in een steeds meer cultureel pluralistische samenleving. Dit daagt ons en onze democratie uit. Naast het politieke pluralisme, het filosofisch pluralisme en het communautaire pluralisme worden we steeds meer geconfronteerd met het culturele pluralisme. Cultureel pluralisme kan alleen gedijen in een sfeer en omgeving waarin bepaalde basiswaarden en democratisch vastgelegde grondrechten door iedereen worden gedeeld en gerespecteerd. Binnen dat niet te onderhandelen referentiekader kunnen dialoog en interactie plaatsvinden en kan iedereen de eigen mix van culturele, levensbeschouwelijke en ethische keuzes beleven. Actief pluralisme houdt het niet enkel bij respect voor andere visies, maar overstijgt die neutraliteit om de diversiteit in de samenleving zichtbaar te maken. Die activering zorgt voor dialoog en werkt verbindend.

Als men spreekt over burgerparticipatie denkt men nogal snel alleen aan de meer formele vormen van burgerparticipatie, denk maar aan deelnemen aan (advies- en participatie)raden allerhande. Stilaan groeit het besef dat bestuur en professionals eveneens moeten ingaan op autonome initiatieven van burgers die ze moeten stimuleren, niet alleen bij de beleidsvoorbereiding maar ook bij de beleidsuitvoering. De nood aan deze meer directe vorm van democratie en het stimuleren en waarderen van burgerschap en burgerinitiatief wordt steeds meer erkend.

De verenigingen en de gespecialiseerde vormingsinstellingen kunnen een belangrijke actor zijn in het mee-uitbouwen van een democratisch cultureel pluralisme en het stimuleren van burgerinitiatief en –participatie (zowel binnen de bestaande formele vormen van burgerparticipatie als binnen nieuwe informele vormen).

Algemeen kunnen we stellen dat gemeenten nood hebben aan burgerinitiatief dat:

- Mee wil denken over de toekomst van een gemeente/stad
- Het sociale weefsel van de gemeente/stad versterkt
- Verantwoordelijk en duurzaam is
- Inspireert en innovatief ontwikkelt
- De handen uit de mouwen steekt en effectief vorm geeft aan activiteiten

Marc Suykens (VVSG) ziet tien uitdagingen waaraan gemeenten de volgende jaren zullen moeten werken:

- Verbinden en netwerkcultuur
- Slim ruimte gebruik
- Kinderarmoede bestrijden
- Leeftijdsvriendelijke gemeente
- Voedselstrategie
- Duurzame mobiliteitscultuur
- Urban mining
- Werk en activering (vrijwilligerswerk)
- Radicaal digitaal

3.3. VOORSTEL VAN BELEIDSPRIORITEITEN

4 beleidsprioriteiten 4 accenten binnen een New Deal

BELEIDSPRIORITEIT 1 (VERSTERKEN BINNEN DE ORGANISATIE): HET EMPOWEREN VAN LOKAAL BURGERINITIATIEF AANGESLOTEN BIJ EEN ERKENDE SOCIAAL- CULTURELE ORGANISATIE MET ALS FOCUS HET BETREKKEN VAN KANSENGROEPEN.

Deze beleidsprioriteit focust primair op het empoweren van lokaal burgerinitiatief tot het betrekken van kansengroepen.

Binnen deze beleidsprioriteit definiëren we kansengroepen als volgt: kansengroepen zijn groepen van mensen met een educatieve, culturele of sociaal-economische achterstand. Ze zijn minder dan gemiddeld vertegenwoordigd op bepaalde maatschappelijke werkterreinen (arbeid, onderwijs, cultuur, ...). Het gaat dus om kwetsbare mensen die een verhoogd risico lopen op maatschappelijke uitval. Organisaties motiveren en definiëren deze kansengroepen vanuit hun missie en hun visie op de sociaal-culturele methodiek en functies. Dit kan een algemene benadering zijn of vanuit een kruispuntdenken vertrekken bv. als vrouwenvereniging zich richten op laaggeschoolde vrouwen, zich binnen de doelgroep van etnisch-culturele minderheden op senioren richten, etc.

De veranderende verwachtingen en ambities ten opzichte van lokale groepen zet de draagkracht van deze groepen onder druk. Een verscherping van de ondersteuning van deze groepen zal de volgende jaren noodzakelijk zijn op diverse manieren.

We zijn niet blind voor de beperkte financiële middelen waarover de Vlaamse Regering beschikt en kiezen er dan ook voor deze doelstelling verder te specificeren tot een primaire doelgroep: kansengroepen.

We focussen deze doelstelling op de zwaksten in de samenleving zodat zij in de lokale context niet uit de boot vallen. We verwachten dat de aandacht voor kansengroepen in deze context de volgende jaren, onder andere door het wegvallen van heel wat Vlaamse sturingsmechanismen, sterk onder druk komt te staan. We zijn ervan overtuigd dat een grote inspanning op dit moment noodzakelijk is.

Verenigingen en vormingsinstellingen die de volgende beleidsperiode hun focus op deze ambitie willen verscherpen, kunnen intekenen op deze beleidsprioriteit met een sterke focus op het empoweren van kansengroepen binnen de lokale context.

AMBITIES VERVAT ONDER DEZE BELEIDSPRIORITEIT:

- Methoden aanreiken en ontwikkelen om actief in te spelen op noden uit de specifieke lokale context;
- Maatwerk en ondersteuning aanbieden waar nodig (via afdelingsbegeleiders in de lokale context);
- Aanzetten en inspireren tot beleidsparticipatie;
- Inspireren/aanzetten tot het vormen van lokale coalities (samenwerking).

BELEIDSPRIORITEIT 2 (VERSTERKEN BUITEN DE ORGANISATIE): EMPOWERMENT, ONDERSTEUNING EN VERBINDING VAN LOKAAL BURGERINITIATIEF NIET RECHTSTREEKS AANGESLOTEN OF VERBONDEN MET NATIONAAL INITIATIEF

In Vlaanderen is er een diversiteit aan prachtige sociaal-culturele initiatieven. Deze zijn niet allemaal aangesloten bij een erkende sociaal-culturele organisaties. Vaak mooie en beloftevolle projecten die door de aard van hun werking sterk afhankelijk zijn van een lokale context, krijgen weinig doorgroeikansen en zijn bovendien dikwijls juridisch en verzekeringstechnisch onvoldoende beschermd.

Wij denken dat het sociaal-cultureel volwassenwerk vanuit haar expertise ook actief kan bijdragen tot het ondersteunen en inspireren van lokale niet-aangesloten groepen. De ambities die bij deze beleidsprioriteit geformuleerd zijn, sluiten bij deze doelstelling aan. Ze richten zich tot lokaal burgerinitiatief of tot steden/gemeenten. Vormingsinstellingen en verenigingen die willen inzetten op één of een reeks van de ambities die hieronder worden geformuleerd, kunnen intekenen op deze beleidsprioriteit en aldus aangeven hoe zij via deze ambities hun werking willen vormgeven. Steeds met als achterliggend doel het empoweren van lokaal burgerinitiatief en het creëren van nieuwe verbindingen tussen burgerinitiatief en gemeente/stad.

AMBITIES VERVAT ONDER DEZE BELEIDSPRIORITEIT:

- Het delen van kennis, expertise en knowhow met niet-aangesloten initiatief;
- Het delen van kennis, expertise en knowhow (oa gemeente/stadsbesturen) rond het betrekken en empoweren van burgerinitiatief.

WELKE KENNIS/EXPERTISE EN KNOWHOW?

m.b.t. lokaal burgerinitiatief:

- methoden aanreiken/ontwikkelen en delen om actief te laten inspelen op noden uit de specifieke lokale context;
- inspireren/aanzetten tot het vormen van lokale coalities (samenwerking);
- inspireren rond thema's die maatschappelijk noodzakelijk zijn (cfr. uitdagingen lokale besturen als leidraad);
- aanzetten en inspireren tot burgerschapsparticipatie;
- activeren/inspireren en informeren tot het ruimer betrekken van kansengroepen;
- ondersteunen juridisch/ verzekeringstechnisch;
- ondersteuning in het creëren van aanbod en activiteiten.

m.b.t. stad/ gemeente:

- delen van kennis en expertise rond het activeren van lokaal burgerinitiatief binnen de lokale context;
- aanzetten en inspireren tot een versterking van de lokale burgerschapsparticipatie;
- activeren/inspireren en informeren tot het ruimer betrekken van kansengroepen.

**BELEIDSPRIORITEIT 3 (CREATIE EN EXPERIMENT):
HET UITWERKEN VAN PROEFTUINEN ROND EDUCATIE, GEMEENSCHAPSVORMING EN/
OF MAATSCHAPPELIJKE ACTIVERING BINNEN DE LOKALE EN/ OF REGIONALE CONTEXT**

De focus in beleidsprioriteit 3 ligt op creatie, het in de feiten ontwikkelen en uittesten van modellen, met als doel een antwoord te geven op specifieke (boven)lokale problemen. Deze beleidsprioriteit refereert tevens aan het idee van de regionale fondsen zoals werd voorgesteld in het 'New Deal'-beleidskader. Daarom wordt ze breder geformuleerd dan louter de lokale context.

AMBITIES VERVAT ONDER DEZE BELEIDSPRIORITEIT:

- Het experimenteren rond en uittesten van innovatieve methodes om lokale/regionale (burger)initiatieven te versterken;
- Via experimenten rond informele educatie de lokale/regionale democratie activeren;
- Methodes uittesten om in co-creatie met de gemeente een antwoord te geven op lokale/regionale 'issues' via vorming en community-building;
- Experimenten i.v.m. verdieping en verduurzaming van lerende gemeenschappen met als doel het blijvend engagement van burgers te stimuleren.

**BELEIDSPRIORITEIT 4 (VORM GEVEN AAN VERBINDING):
HET STIMULEREN VAN WISSELWERKINGEN TUSSEN DE EIGEN ORGANISATIE EN LOKALE/
REGIONALE PARTNERS, VB. DKO, CVO, BASIS EDUCATIE, CULTUURCENTRA, BIBLIOTHEKEN,
DIENSTENCENTRA, INTEGRATIEDIENSTEN, SAMENLEVINGSOPBOUW, HUIZEN VAN HET
KIND EN ANDERE ACTOREN ZOALS UIT BIJVOORBEELD, CULTUUR, WELZIJN, ...**

Waar beleidsprioriteit 2 zich vooral richt op het delen van expertise, zet beleidsprioriteit 4 in op het vinden en zoeken van verbinding tussen gemeentelijke actoren en middenveld.

AMBITIES VERVAT ONDER DEZE BELEIDSPRIORITEIT:

- Inzetten op (inter)gemeentelijke netwerkvorming, bijvoorbeeld rond 'leren';
- Uitwisseling met gemeentelijke/stedelijke aanbieders uit diverse sectoren;
- Stimuleren tot praktische samenwerking;
- Inzetten op overleg met het lokaal bestuur;
- Verbinding zoeken rond informele leerprocessen;
- Ontwikkelen van lerende netwerken;
- Tot stand brengen van gezamenlijke programma's of activiteitenreeksen;
- Zoeken naar verbinding in het duurzaam benutten van lokale en regionale infrastructuur.

federatie
 sociaal-cultureel werk

FOV | federatie sociaal-cultureel werk

Gallaitstraat 86 bus 12 | 1030 Brussel | tel. 02 244 93 39 | fax 02 244 93 31
info@fov.be | www.fov.be